

Име и презиме, односно назив организације и институције: Транспарентност Србија

Контакт телефон: +38111 3033827

Е-пошта: ts@transparentnost.org.rs

Назив закона на који упућујете предлоге, примедбе и сугестије: Нацрт закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку

Датум: 22. октобар 2024. године

1. Општи коментари и сугестије у односу на Нацрт закона као целину

Иако се Нацртом закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку предвиђа измена великог броја чланова (преко 200 чланова), а измене су припремане више година, у њему своје место нису нашла решења за проблеме на које Транспарентност Србија годинама указује и са којима је упознала Министарство правде нпр. у публикацији [Корупција на високом нивоу и закони кројени по мери приватних интереса](#)

Изменама и допунама Законика о кривичном поступку у више наврата (последњи пут 2019. године) унапређиван је правни оквир за борбу против корупције тиме што је повећан број коруптивних кривичних дела за чије кривично гоњење могу да се користе посебне техника и мере за њихово доказивање. Пре пет година је то учињено на тај начин што су одредбе Законика о кривичном поступку усклађене са одредбама Кривичног законика како би се обезбедила њихова примена на поједина кривична дела против привреде. Иако су на тај начин створени нормативни услови за ефикасније кривично гоњење неких случајева корупције измене и допуне које су извршене нису довољне зато што нису биле потпуне и свеобухватне.

2. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Сада важећа одредба члана 162 гласи:

"Под условима из члана 161. овог законика посебне доказне радње могу се одредити за следећа кривична дела:

1) за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности;

2) тешко убиство (члан 114. Кривичног законика), отмица (члан 134. Кривичног законика), приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185. ст. 2. и 3. Кривичног законика), разбојништво (члан 206. ст. 2. и 3. Кривичног законика), изнуда (члан 214. став 4. Кривичног законика), злоупотреба положаја одговорног лица (члан 227. Кривичног законика), злоупотреба у вези са јавном набавком (члан 228. Кривичног законика), примање мита у обављању

привредне делатности (члан 230. Кривичног законика), давање мита у обављању привредне делатности (члан 231. Кривичног законика), фалсификовање новца (члан 241. ст. 1. до 3. Кривичног законика), прање новца (члан 245. ст. 1. до 4. Кривичног законика), неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246. ст. 1. до 4. Кривичног законика), угрожавање независности (члан 305. Кривичног законика), угрожавање територијалне целине (члан 307. Кривичног законика), напад на уставно уређење (члан 308. Кривичног законика), позивање на насилну промену уставног уређења (члан 309. Кривичног законика), диверзија (члан 313. Кривичног законика), саботажа (члан 314. Кривичног законика), шпијунажа (члан 315. Кривичног законика), одавање државне тајне (члан 316. Кривичног законика), изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости (члан 317. Кривичног законика), повреда територијалног суверенитета (члан 318. Кривичног законика), удруживање ради противуставне делатности (члан 319. Кривичног законика), припремање дела против уставног уређења и безбедности Србије (члан 320. Кривичног законика), тешка дела против уставног уређења и безбедности Србије (члан 321. Кривичног законика), недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја (члан 348. став 3. Кривичног законика), недозвољени прелаз државне границе и кријумчарење људи (члан 350. ст. 2. и 3. Кривичног законика), злоупотреба службеног положаја (члан 359. Кривичног законика), трговина утицајем (члан 366. Кривичног законика), примање мита (члан 367. Кривичног законика), давање мита (члан 368. Кривичног законика), трговина људима (члан 388. Кривичног законика), угрожавање лица под међународном заштитом (члан 392. Кривичног законика) и кривично дело из члана 98. ст. 2. до 5. Закона о тајности података;

3) спречавање и ометања доказивања (члан 336. став 1. Кривичног законика) ако је учињено у вези са кривичним делом из тач. 1) и 2) овог става.

Посебна доказна радња из члана 183. овог законика може се одредити само за кривично дело из става 1. тачка 1) овог члана.

Под условима из члана 161. овог законика посебна доказна радња из члана 166. овог законика може се одредити и за следећа кривична дела: неовлашћено искоришћавање ауторског дела или предмета сродног права (члан 199. Кривичног законика), оштећење рачунарских података и програма (члан 298. став 3. Кривичног законика), рачунарска саботажа (члан 299. Кривичног законика), рачунарска превара (члан 301. став 3. Кривичног законика) и неовлашћени приступ заштићеном рачунару, рачунарској мрежи и електронској обради података (члан 302. Кривичног законика)."

Дакле, коруптивна кривична дела на која се могу применити посебне доказне радње су само она која су обухваћена кроз надлежности Тужилаштва за организовани криминал, као и она која су таксативно набројана у ставу 1 тачка 2) цитиране одредбе. Услед тога је њихова примена искључена у односу на кривично дело непријављивање имовине и прихода или давање лажних података о имовини и приходима из члана 101 Закона о спречавању корупције ("Сл. гласник РС", бр. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - аутентично тумачење, 94/2021 и 14/2022), односно неименовано кривично дело из члана 40 Закона о финансирању политичких активности ("Сл. гласник РС", бр. 14/2022).

Видљиво је да се, сагласно овом члану, посебне доказне радње не могу применити на све релевантне случајеве корупције, јер нека дела и неки званичници нису обухваћена у прописима који дају такве надлежности. Између осталог, посебне доказне радње се не могу користити за истраживање да ли је извршено кривично дело које се односи на незаконито финансирање изборне кампање или на намерно давање лажних података о имовини јавних функционера, јер та кривична дела нису наведена у њој. Штавише, за гоњење појединих коруптивних кривичних дела, која су прописана посебним законима, нису надлежни ни Тужилаштво за организовани криминал ни посебна одељења Виших јавних тужилаштва за сузбијање корупције. Осим тога, Тужилаштво за организовани криминал надлежно је да истражује случајеве корупције који се тичу функционера на високим положајима, али не свих (међу онима који нису у надлежности овог тужилаштва су председник Републике и народни посланици).

Чињеница да је скоро целокупно посебно кривично законодавство које прописује тзв. коруптивна кривична дела остало ван домашаја одредбе о посебним доказним радњама очигледно није била довољан разлог да Радна група за израду радног текста Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку узме у разматрање предлоге за унапређење Законика о кривичном поступку. Штавише, поступајући по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја Министарство правде је обавестило Транспарентност Србија да *"Радна група није разматрала овај предлог, будући да је заузет став да проширење кривичних дела обухваћених чланом 162 Законика о кривичном поступку треба да буде рестриктивно и да примена посебних техника доказивања треба да се односи само на најтежа кривична дела."* Упркос логичке контрадикторности према којој проширење треба да буде рестриктивно, на основу поменутог дописа недвосмислено може да се закључи да је у приступу Министарства правде дошло до заокрета, посматрано у односу на досадашње измене и допуне Законика о кривичном поступку. Тај заокрет најбоље илуструје схватање да *"примена посебних техника треба да се односи на најтежа кривична дела"*. Ако би се израз „најтежа кривична дела“ сагледавао кроз висину запрећене казне овај разлог не стоји. На пример, коришћење посебних доказних радњи би било дозвољено у случају у којем би се утврђивала кривична одговорност неког лица које је помоћнику министра обећало поклон да изврши службену радњу коју би овај иначе морао извршити, а где је прописана казна затвора **до три године** (чл. 368. ст. 2. КЗ). С друге стране, не би постојала могућност коришћења посебних доказних радњи ако би тај исти помоћник министра лажно приказивао податке о својој имовини (желећи, на пример, да прикрије приходе које је стекао примањем мита), за шта је тренутно запрећена казна затвора од шест месеци до пет година (за кривично дело непријављивање имовине и прихода или давање лажних података о имовини и приходима из члана 101 Закона о спречавању корупције (*"Сл. гласник РС"*, бр. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - аутентично тумачење, 94/2021 и 14/2022)). Слично томе, не би било могуће користити посебне доказне радње у случају да тај исти помоћник министра незаконито прибавља средства, али не за себе већ за своју политичку странку у износу који прелази 1,5 милион динара, где је запрећена казна затвора од шест месеци до пет година - односно за тежи облик неименованог кривичног дела из члана 40 Закона о финансирању политичких активности (*"Сл. гласник РС"*, бр. 14/2022).

Иако заиста није реч о "најтежим кривичним делима", макар према актуелној висини запрећених казни, реч је о делима која по правилу изазивају велико узнемирење јавности због чињенице да се врше на штету јавних интереса, нарочито јавних ресурса или да могу довести у опасност јавни интерес кроз утицај на доношење одлука државних органа.

Због свега тога Транспарентност Србија поново указује на чињеницу да би за успешније гоњење већег броја случајева корупције требало створити и боље нормативне претпоставке, што подразумева, поред измена и допуна до сада предвиђених Нацртом, и допуну Законика о кривичном поступку која би обезбедила да се посебне доказне радње могу применити у истрагама свих коруптивних кривичних дела.

У складу са предлозима које смо доставили за допуне Кривичног законика, односно укључивање кривичних дела из посебних закона у Кривични законик, конкретан предлог за измене и допуне би требало израдити након разматрања предлога за допуну КЗ, тако што би у ЗКП били наведени бројеви чланова нових кривичних дела или би била наведена кривична дела из одговарајућих чланова посебних закона.

3. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона